

Як цитувати:

Макуха С. М. Кредитно-фінансові важелі формування та використання публічних коштів. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін*: матеріали VII Всеукраїнської наук.-практ. конф. м. Полтава, 31 жовтня 2024 р., Полтава: ПДАУ, 2024. С. 478-480

МАКУХА С. М. к.е.н, доцент, доцент
кафедри загальної економічної теорії та
економічної політики Одеського національного
економічного університету, м. Одеса

КРЕДИТНО-ФІНАНСОВІ ВАЖЕЛІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНИХ КОШТІВ

В умовах нагальні потреби швидкого повоєнного відновлення та подальшого ефективного соціально-економічного розвитку національної економіки гостро постає питання фінансового забезпечення зазначених процесів. Без чітко побудованої та ефективно працюючої фінансової системи неможливо своєчасно та у повному обсязі виконати програми відновлення та економічного розвитку. Чітко працююча фінансова система на усіх рівнях влади – від місцевого до центрального, надає можливість живлення економічного механізму фінансовими ресурсами.

До проблем застосування кредитно-фінансових важелів для формування та використання публічних коштів і посилення на цій основі регулюючого впливу органів влади з метою покращення результатів діяльності у своїх наукових працях звертаються багато науковців. Серед них такі, як Бардаш С. В., Баранюк Ю. Р., Гнидюк І. В., Гончаренко М. В., Куценко Т. Ф., Прутська О. О., Коляда Т. А., Кравченко В. І., Молдаван О. О., Опарін В. М., Складанюк М. С. Федосов В. М., Фокша Л. В., Юхименко П. І. та інші. В роботах зазначених та багатьох інших науковців досліджено сутність публічних фінансів, основні проблеми та умови функціонування фінансового механізму в публічній сфері, зроблені конкретні практичні пропозиції щодо удосконалення формування та використання фондів грошових ресурсів на усіх рівнях державного управління. Не зважаючи на позитивну оцінку праць багатьох науковців, доцільно визнати, що проблеми регулювання публічних фінансів на усіх рівнях влади з метою їх ефективного та повного використання для забезпечення впевненого соціально-економічного розвитку залишаються остаточно не розв'язаними, що зумовлює актуальність наукового дослідження зазначених проблем.

В Законі України «Про відкритість використання публічних коштів» визначено склад публічних фінансів. Згідно Закону, це кошти державного бюджету України, місцевих бюджетів, кредитні ресурси, надані під державні та місцеві гарантії, кошти Національного банку України, державних банків, кошти Пенсійного фонду України, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, а також кошти суб'єктів господарювання державної і комунальної власності, отримані ними від їхньої господарської діяльності [1].

Таке законодавче визначення сутності публічних фінансів дозволяє окреслити учасників та механізм їх регулювання.

Публічні фінанси регулюються через розробку та прийняття органами влади і управління певних господарських програм та ухвалення відповідних нормативних документів – рішень, постанов, указів, законів. Не менш важливе значення в цьому процесі має ступінь налагодження та розвитку системи контролю за раціональним використанням фінансових ресурсів. Усі окреслені складові являють цілісний механізм регулювання публічних фінансів. Воєнний стан та бойові дії внесли певні правки у механізм функціонування публічних фінансів. Так, Уряд України ухвалив Постанову «Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану» № 252 від 11 березня 2022 р. у якій визначено особливості формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану [2].

Сьогодні серед основних проблем сфери регулювання публічних фінансів виділяють значний розмір податкового навантаження, зміщення управління у бік застосування фіскальної функції податкової системи за рахунок зменшення ролі стимулюючої функції; недостатньо високий рівень соціальної справедливості податкової системи; неефективний розподіл бюджетних коштів; низький рівень соціального забезпечення незахищених верств населення та рівня суспільного життя [3]. Також до суттєвих проблем функціонування публічних фінансів відносять такі фактори, як хронічний дефіцит бюджету; великий державний борг; значна кількість зловживань у сфері публічних фінансів; низька ефективність системи контролю за витрачанням бюджетних коштів; малоефективна система управління на державних підприємствах [4].

Зазначені проблеми загострюють питання оптимізації існуючої фінансової системи, а це зручніше всього розпочинати через покращення регулювання публічних фінансів. Поряд з тим, в сучасних умовах посилення євроінтеграційних прагнень України стають актуальними не тільки самі важелі, що дозволяють акумулювати, розподіляти, перерозподіляти і використовувати фінансові ресурси усіма суб'єктами влади. В цій ситуації на перший план висувуються питання ефективності управління публічними фінансами. Таке управління передбачає визначення та застосування кредитно-фінансових важелів, які дозволяють сформуванню та ефективно використовувати фінансові ресурси в публічній сфері та які мають важливе суспільне значення. Від того, наскільки швидко та якісно органами влади усіх рівнів буде визначена і сформована система таких кредитно-фінансових важелів для створення та використання публічних коштів залежатимуть можливості і темпи економічного відновлення та подальшого соціально-економічного розвитку. Паралельно зростатиме ефективність усього державного управління, покращуватиметься суспільний добробут і посилюватиметься економічна стабільність.

Важливим напрямком застосування кредитно-фінансових важелів для формування та ефективного використання публічних коштів є розвиток нових кредитних продуктів. Використання нових кредитних продуктів є важливою умовою підвищення дієвості кредитних важелів у формуванні та використанні публічних фінансів суб'єктами влади усіх рівнів. Справа в тому, що в умовах

сьогодення військові дії і, як наслідок, скорочення економіки спонукають фінансові та банківські установи звертати увагу не лише на високодохідні активи і операції, а і на ті, які раніше через низку доходності та незначний обсяг операцій випадали з їх поля зору. Усе це змушує фінансові та банківські установи диверсифікувати кредитні портфелі, в тому числі і в публічній сфері. Така диверсифікація може бути досягнута в тому числі і за рахунок розвитку та впровадження нових кредитних продуктів. Такими продуктами в сфері публічних фінансів можуть бути особливі програми кредитування для малого та середнього бізнесу який частіше за усе є платником податків у місцеві бюджети.

Висновки. Проведений аналіз переконує у необхідності застосовувати такі кредитно-фінансові важелі формування та використання публічних коштів, які б забезпечували спрямування фінансових ресурсів публічної сфери на вирішення актуальних завдань держави з реалізації пріоритетних програм повоєнного відновлення та подальшого соціально-економічного розвитку України. А це допоможе сформуванню реальної системи формування публічних коштів та спрямування їх на соціально-економічний розвиток регіонів й забезпечить адекватну оцінку ефективності їх використання.

Список використаних джерел:

1. Про відкритість використання публічних коштів. Закон України. Документ 183-VIII. Редакція від 24.10.2020. URL: <http://surl.li/rkyuu> (дата звернення 11.03.2024).
2. Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану. Постанова КМУ № 252 від 11 березня 2022 р. Документ 252-2022-п. Редакція від 03.05.2023. URL: <http://surl.li/dwydb> (дата звернення 10.03.2024).
3. Гнидюк І. В., Складанюк М. С. Проблеми та перспективи розвитку фінансів публічного сектору в умовах євроінтеграції. *Економіка та суспільство*, № 49. 2023. URL: <http://surl.li/rkxyd> (дата звернення 9.03.2024).
4. Швайко М. Л. Розвиток публічних фінансів України у сучасних умовах. *Ефективна економіка*. URL: <http://surl.li/rliis> (дата звернення 11.03.2024).